

AKROPOLITANEC

— ZA BOLJŠEGA ČLOVEKA IN BOLJŠI SVET —

BEETHOVEN ~ FILOZOF

VSAKODNEVNI HEROJ

ENEJEVO PSIHOLOŠKO
POTOVANJE

www.akropola.org

FILOZOFIJA

KULTURA

PROSTOVOLJSTVO

NE BOJMO SE TEME.
SAJ PRAVIJO, DA TA NI DRUGEGA
KOT ODSOTNOST SVETLOBE.

VENDAR, KO NI SVETLOBE,
JE TOLIKO VEČJA NAŠA DOLŽNOST,
DA POSVETIMO S SVOJO BAKLO.

ŽELIMO VAM TOPLINE POLNE
PRAZNIKE IN SVETLO LETO
2021.

Nova Akropola Slovenija

AKROPOLITANEC

NOVA AKROPOLA | kulturno društvo

www.akropola.org

DECEMBER 2020 | ŠT. 63

NASLOV

NOVA AKROPOLA | Ljubljana

Wolfova 8, 1000 Ljubljana

01/25 11 487

NOVA AKROPOLA | Maribor

Tyrševa 7, 2000 Maribor

02/620 32 40

040 709 955

ODPIRALNI ČAS:

PON-ČET 18h-22h

IZDAJATELJ

NOVA AKROPOLA SLOVENIJA

akropolitanec@akropola.org

UREDNIŠTVO

Glavni urednik: Stjepan Palajsa

Urednik: Andrej Praček

Prevajalka in lektorica: Klavdija Blažun

Grafična oblikovalka: Nija Androjna

V TEJ ŠTEVILKI:

- OSEBNOSTI: 5
BEETHOVEN ~ FILOZOF
- PSIHOLOGIJA: 13
VSAKODNEVNI HEROJ
- MITOLOGIJA: 15
ENEJEVO PSIHOLOŠKO
POTOVANJE

Na naslovnici:

Ludwig van Beethoven

B E S E D A
U R E D N I K A

V tem tednu bo minilo natanko 250 let od rojstva enega največjih glasbenih skladateljev vseh časov, Ludwiga van Beethovna. Gre za glasbenega genija, prizadevnega človeka, ki je prehitel svoj čas, njegova zapuščina pa še danes in širom sveta povzdiguje srca. Beethoven je s svojimi deli postal nesmrten.

Mar ne bi zanj mogli reči, da je bil uspešen? Zagotovo je bil. Vendar nikakor ne pozabimo, da njegova pot ni bila posuta s cvetjem ... In da uspeh ni nikoli vseobsežen in absoluten, kakor si ga po navadi predstavljamo.

Tega glasbenega velikana in njegovo "nepopolno", a kljub temu uspešno življenje bom vzel za podlago, da bi spregovoril o enem od sodobnih neizrečenih mitov, ki nam zadaja tihe, a zadušljive duševne rane. To je mit o vsestranski zunanji popolnosti, ki nam ga mediji vsak dan prodajajo, ko nam postrežejo z zgodbami z idealiziranimi življenji, ljudmi z izklesanimi telesi, s sanjskimi službami, in nadvse očarljivimi prijatelji ali partnerji ... Tako se nam ta neskladna slika o idealih pritihtopi v podzavest in se prisese na najlepši del naše duše ter ga izčrpava.

Težnja po idealih je namreč tako naravna za našo dušo, kot so nagoni za naše telo. Vendar nesorazmerna in pretirano visoka težnja dušo zlomi, tako kot neobzdrani nagoni izčrpajo našo telo in tudi dušo.

Zunanja popolnost v vsem je mit. Ni niti naravna, niti možna, niti potrebna ... navsezadnje ni niti pogoj za srečo. Vendar neprestano bombardiranje s slikami zunanje popolnosti v našo podzavest vtisne hrepenenje po njej. In postavlja idealizirane standarde, ki jih ne bomo nikoli dosegli. Le vprašanje časa je, kdaj se bomo utrujeni in razočarani pod tem nenaravnim psihološkim bremenom upognili in taki videvali le še blato pod našimi nogami. Tam res ne bomo našli lepote življenja ...

Ideali so in potrebujemo jih, ker nas vertikalizirajo. Naš pogled se usmeri za njimi navzgor, srce se povzdigne, da bi se jih narahlo dotaknilo, da bi jih nazadnje prek rok pretočili v življenje. Naravno za človeka, je da jih želi doseči in izraziti. Vendar nam življenje nekje postreže tudi z omejitvami.

Nikoli ne bo vse idealno, zato je na nas, da izberemo bistvene stvari, v skladu s potrebami na eni strani ter našo poklicnostjo na drugi, in se osredotočimo na te.

Tukaj, na pomembnih področjih skušajmo udejanjit ideale, za druge in zase, ne glede na okoliščine. In če tu uspemo, nas bo teh nekaj koristnih uspehov poživilo in napolnilo. Za ostalo pa poskrbimo kolikor toliko harmonično, kolikor je v naši moči.

*

Dejanja velikega človeka se ne merijo z metri in tehtnicami, temveč s srcem, ki je vloženo. Kdor se ob delovanju sreča z manj ovirami, bo morda več naredil, kdor pa bo, kljub večjim oviram, dosegel zadane cilje, bo zaradi vlaganja napora v svoje delo vlil več življenja.

Morda zadeve celo ne smejo biti vedno enostavne, prav zato, da zbudijo v nas spečega heroja ... Vendar na okoliščine neposredno ne vplivamo in zato o njih ni vredno preveč razpravljati. Verjamem pa, da nam življenje ne naloži bremena, ki ga ne bi mogli nositi. Zato dostojanstveno sprejmimo breme, ki nam ga je usoda z razlogom namenila, in še naprej sledimo svojim vrednotam.

Heroj ni tisti, ki se bori z najboljšim orožjem in sedi na najmočnejšem konju, ampak tisti, ki se bori s tem, s čimer razpolaga, pa četudi peš in s skrhanim mečem. Heroj ni le ta, ki se popolnega zdravja in postave dvigne nad vse ovire, temveč predvsem tisti, ki pred nasprotnikom skrije svoje rane in se mu njim navkljub zoperstavi.

Andrej Praček, urednik

**RIMSKA BOGINJA VIKTORIJA
BOGINJA ZMAGE**

BEETHOVEN ~ FILOZOF

SEBASTIÁN PÉREZ ALCARAZ

16. DECEMBRA LETOS OBELEŽUJEMO 250. OBLETNICO ROJSTVA VELIKEGA UMETNIKA, GENIJA, LUDWIGA VAN BEETHOVNA.

Njegovo življenje je bilo nenehno iskanje in neprekinjeno žrtvovanje iz ljubezni do človeštva in svoje umetnosti. Od tega ga niso odvrnile niti najbolj boleče težave, niti nerazumevanje, niti pozaba njegovih sodobnikov, ki so jim bile ljubši novi glasbeni trendi. In vse to zato, ker – kot bomo videli pozneje – se je nekega dne odločil, da ne bo zapustil življenja, temveč da bo služil človeštvu. In ne le to – pri svoji odločitvi je vztrajal večji del svojega življenja. S trditvijo, da je bil Beethoven filozof, ne želim povedati, da je Beethoven študiral filozofijo, pripadal prostozidarski loži ali sledil učenjem Teozofskega društva, ki je nekaj let po njegovi smrti, proti koncu 19. stoletja, odprlo svoja vrata. Ne. To, kar želim poudariti, je dejstvo, da je Beethoven svoje celotno življenje vztrajal pri določenih načelih, določenih prepričanjih, ki jih lahko opredelimo kot humana, osebnostno transformirajoča in celo herojska. Z eno besedo – filozofska.

Na katera načela ali prepričanja se nanašam?

- Ljubezen do človeštva in svoje umetnosti.
- Neprekinjeno raziskovanje, ki mu je omogočilo preseči glasbene in družbene oblike svojega časa.
- Nenehna notranja transformacija, da bi lahko uresničil tisto, k čemur se je čutil poklican: Svojo usodo.

To iskanje, to služenje iz ljubezni, to raziskovanje zakonov življenja in njegove umetnosti, in zlasti, ta transformacija, so tisto, zaradi česar menim, da je bil Beethoven filozof.

BEETHOVEN SVOJE CELOTNO ŽIVLJENJE VZTRAJAL PRI DOLOČENIH NAČELIH, DOLOČENIH PREPRIČANJIH, KI JIH LAHKO OPREDELIMO KOT HUMANA, OSEBNOSTNO TRANSFORMIRAJOČA IN CELO HEROJSKA. Z ENO BESEDO – FILOZOFSKA.

Toda preden se lotimo njegovega procesa osebne transformacije, se je dobro nekoliko poglobiti in preučiti, ali je bil del kakršne koli filozofske ali ezoterične šole.

Žal o tem ni zanesljivih podatkov. Drži, da je bilo prostozidarstvo v njegovem času pomembna človekoljubna ustanova. Toda ni verodostojnega dokaza, da bi Beethoven pripadal kakršni koli prostozidarski loži.

Beethoven ni bil religiozen na običajen način. Čeprav je bil vzgojen v katoliški veri, ni bil ravno goreče pobožen, čeprav sta ga vsekakor zanimala filozofija in orientalizem. To vemo zato, ker v svojih rokopisih omenja Upanišade in Bagavadgito. Poleg tega si je doma uokviril nekatere pomembne stavke.

Anton Félix Schindler, eden od njegovih prvih biografov, pojasnjuje :

Po mojih opažanjih se mi zdi, da so njegova verska prepričanja izvirala iz Božanstva (če s tem mislimo na naravno religijo) in ne toliko iz cerkvenih verovanj. Doma je v svojem delovnem prostoru že pred mnogo leti prepisal, uokviril in izobesil tri napise:

Sem to kar je.

Sem vse, to kar je, to kar je bilo, to kar bo. Noben smrtnik ni odstrl moje tančice.

Je Edini, rojen iz samega sebe, in iz tega Edinega izvira vse, kar obstaja.

To, da je Beethoven izbral te stavke in jih izobešal v svojih delovnih prostorih, je zelo pomenljivo, zlasti če pomislimo, da se je v svojih 35 letih na Dunaju zelo pogosto, skoraj osemdesetkrat, selil in živel v najmanj 36 različnih bivališčih.

Poleg tega je potrjeno, da je bil v svoji mladosti obkrožen z ljudmi, ki so bili povezani s prostozidarstvom. Eden njegovih prvih profesorjev v mestu Bonn, kjer se je rodil, Christian Gottlob Neefe, je bil prostozidar in ga je naučil igrati klavir, pa tudi osnov skladanja.

BEETHOVNOV PORTET IZ 1805

Franz Wegeler, ki je bil njegov prijatelj že od mladosti in s katerim si je nenehno dopisoval, je priredil nekatera Beethovnova dela, da bi jih interpretirali v prostozidarski loži, ki ji je pripadal. Tudi glasbeniki njegovega časa, kot sta bila Haydn ali Mozart, so bili prostozidarji (spomnimo se, da ga je Haydn nekaj časa poučeval). Med njimi so bili tudi mecenji, kot je bil na primer princ Lichnowsky.

Vendar naj ponovim, da ni nobene Beethovnovske skladbe, ki bi bila prostozidarsko obarvana, kot je to bilo pri Mozartu in njegovi *Čarobni piščali* ali prostozidarski glasbi, ki jo je Mozart pisal po naročilu za svojo bratovščino.

Toda načnimo glavno temo tega članka.

POMEMBNA OBLETNICA

Leto 2020 ni le leto Covida-19, temveč tudi 250. obletnica Beethovnovskega rojstva.

Verjetno je na svetu malo glasbenikov, ki bi bili tako znani in priljubljeni; zanj je bilo to nekaj nepojmljivega tudi v največjih sanjah.

A nedvomno si vsi mrmramo nekatere od njegovih skladb, kot je *Deveta simfonija*, in vsi se spomnimo, da je bil gluhi. Nekaj nezaslišane: gluhi glasbenik! Poleg tega imamo vsi v glavi podobo čemerne glasbenika s slabim značajem.

Ali je v vsem tem kaj resnice? Če to drži, kdo je ustvaril ta značaj? Je bil ta človek res tako mračen, tako zagrenjen, tako svojeglav?

Zdi se, da je tretje od naštetega vsekakor bil, vendar je bil tudi izjemno plemenit. Njegovi prijatelji to nenehno omenjajo in obstajajo številne anekdote, ki to podpirajo. Toda morda nam za razumevanje procesa, zaradi katerega je njegov značaj postal tako divji, pomaga, če razumemo tedanje razmere na Dunaju, kjer je živel, pa tudi njegovo lastno naravo.

Postavimo se v njegovo kožo.

Dvaindvajsetleten mladenič, ki prispe v mesto glasbe, na Dunaj. Tja, kjer morajo tistega, ki se želi posvetiti glasbeni umetnosti, ne le poznati, temveč priznati, ceniti in občudovati. 18. stoletje se bliža svojemu zatonu, ko habsburški dvor privablja posvečene glasbenike, kot so Mozart, Haydn in še nekateri drugi.

To si je pomembno zapomniti, ker bo Beethoven odprl novo etapo v življenju glasbenika, umetnika. Do tedaj je bil glasbenik pretežno pod zaščito nekoga in je deloval pod okriljem kakšnega plemiča ali cerkvenega dostojanstvenika. Beethoven je bil med prvimi, ki so živeli od svojega dela, od objavljanja svojih del. Tako torej ni pisal svoje glasbe po naročilu ali za potrebe Cerkve, kot je to bilo na primer pri Bachu, temveč je nenehno ustvarjal, da bi lahko preživel. Spomnimo se, da v njegovem času niso poznali avtorskih pravic. Skladatelj je prejel plačilo posameznega izdajatelja za pravice do objave in

nič več od tega, čeprav je bil Beethoven od Dunajskega kongresa, ki je potekal leta 1814 po Napoleonovem porazu in na katerem so se ponovno oblikovale meje znotraj Evrope, veliko bolj znan. Ta leta kongresa so bila zanj zatočišče, kjer so lahko dostojanstveniki iz različnih držav spoznali njegovo glasbo in se udeleževali njegovih koncertov.

Tako imamo mladega Beethovna, ki želi dobiti svoje mesto na Dunaju. Je izjemen pianist in poleg tega čudežen klavirski improvizator. To zelo dobro ponazarja anekdota, ki jo je podelil eden od njegovih učencev:

18. stoletje je bilo zelo naklonjeno dvobojem, v katerih sta tekmovala dva rivala; vsako leto je novi šampion prispel na Dunaj in celotna družba se je zbrala, da bi videla, kako se bo pomeril z dotedanjim herojem; tako se je tudi Beethoven, ki je pravkar prispel na Dunaj, pomeril z Gelinkom. Od tedaj je za zvezdo veljal on. Leta 1797 se je z Beethovnom pomeril Seibelt, leta 1798 José Wölffl; v letih zatem so jim sledili Cramer, Clementi in Hummel. O vsakem od teh dvobojev imamo vrsto anekdot, a vse sledijo isti shemi: (a) drugi (pri katerem se spreminja le ime) igra z brezhibnostjo, čistostjo in delikatnostjo, ki so brez izjeme vredne Mozarta, (b) Beethoven pa zlovoljno sede za klavir, udarja po tipkah kot grobijan, improvizira, celotno občinstvo spravi v jok in na smrt utrudi svojega rivala.

Vse obeta, da bo prihodnost Beethovnu prinesla veliko slavo. Njegove prve skladbe so dobro sprejete in Beethoven si začne utirati pot k lastnemu uspehu.

IZGUBA SLUHA

Toda nekaj let po prihodu na Dunaj, okoli leta 1796, ko je imel Beethoven 26 let, se začne nadležno šumenje v ušesih, ki se postaja vse močnejše in ki ga sam Beethoven v svojih najintimnejših pismih iz leta 1801 opisuje tako:

Lahko rečem, da je moje življenje nesrečno. Skoraj dve leti se že izogibam vsakršni družbi, ker ljudem ne morem reči: "gluh sem". Če bi imel kakšen drug poklic, bi to bilo morda mogoče, toda v mojem poklicu je to strašna okoliščina. In kaj bi moji, ne maloštevilni, prijatelji porekli na to? Da ti ponazorim to nenavadno oglušelost, naj ti povem, da se moram v gledališču usesti čisto blizu orkestra, da bi slišal glasbenike. Ne slišim vseh višjih tonov inštrumentov in glasov, kadar sedem samo malo dlje. V pogovorih je presenetljivo, da nekateri ljudje ničesar ne opazijo, ker poskušam na številne načine odvrniti njihovo pozornost. Kadar govorijo tiho, jih komaj slišim; zvoke sicer slišim, ne pa tudi besed; po drugi strani pa ne prenašam, kadar vpijejo.

Včasih sem preklel Stvarnika in svoje življenje. Toda, če je možno, se želim spopasti s svojo usodo, čeprav bodo v življenju napočili trenutki, v katerih bom najbednejše bitje, ki ga je ustvaril Bog. Rotim te, da ne poveš ničesar nikomur o mojem stanju, to kar sem ti zaupal, je skrivnost.

Beethoven, pismo Wegelerju, Dunaj, 29. junija 1801

Beethoven je to napisal pri 31 letih. Bil je eden najbriljantnejših evropskih glasbenikov; napisal je dela, kot so *Septet op. 20* – ki je zelo znano delo, vendar se to delo v njegovem času nikomur ni zdelo pomembno –, Prva in Druga simfonija, prva dva koncerta za klavir in orkester ali njegovih prvih 12 sonat za klavir.

Toda začel je izgubljati sluh.

Ta položaj ga je privedel do hudega notranjega boja, ki je zajemal več procesov. Če si to pogledamo poglobljeno, vidimo po eni strani, strah, da bi drugi odkrili njegovo postopno izgubljanje sluha, da bi bil označen kot gluha glasbenik. Po drugi strani pa vidimo vse večjo izolacijo in nezaupanje ljudem, zaradi katerih se je začel izogibati stiku z drugimi.

To je bil pravi spust v pekel, kot so ga poznali vsi mitološki junaki, ki so šli tam skozi svoje preizkušnje, po prihodu nazaj pa so se, če so jih premagali, prerodili.

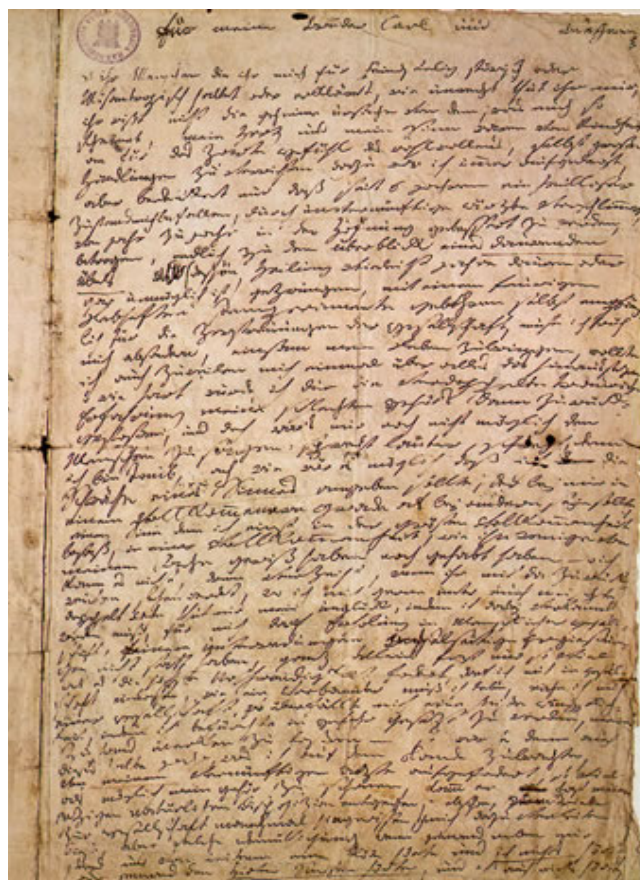
V tem temačnem obdobju je resno razmišljal o tem, da bi si vzeml življenje. Umaknil se je v majhno vasico blizu prestolnice, Heiligenstadt, ki je danes ena od dunajskih četrti. Beethoven je bil na razpotju. Sprejeti mora odločitev in jo tudi sprejme. Odločitev, zaradi katere bo postal genij, kakršnega ga poznamo.

V nadaljevanju je njegova oporoka, ki je bila odkrita dva dni po njegovi smrti v skrinji skupaj z nekaterimi zelo osebnimi stvarmi. Tu, v oporki iz Heiligenstadta, je zapisal:

Rešila me je samo in izključno umetnost. Ah, zdelo se mi je nemogoče, da bi zapustil ta svet, preden bi mu predal vse tisto, kar sem čutil, da se poraja v meni, in tako sem podaljševal to bedno, prav zares bedno življenje, v tem telesu, ki je tako občutljivo in ki lahko ob vsakršni nenadni spremembi preide iz najbolj zdravega v najhujše stanje. Zdaj me mora voditi le potrpežljivost, in tega se tudi držim. Upam, da se bom držal svoje odločitve, da bom čakal, dokler ne bo kruta sojenica blagovolila zdrobiti led. Morda je bolje, če grem; morda ne; vendar sem pogumen. Pri 28 letih prisilno postati filozof ni prijetno; toda za glasbenika je to še hujše kot za drugega človeka. Božanstvo, ti, ki z višine vidiš v globino moje duše, veš, da v meni prebivata želja po tem, da delam dobro, in ljubezen do človeštva. Ljudje, če boste to nekega dne brali, vedite, da do mene niste bili pravični in da se nesrečnik potolaži, če sreča nekoga, ki mu je podoben, in da je kljub vsemu naredil vse, kar je mogoče, da bi postal del kategorije umetnikov in ljudi, ki nekaj veljajo.

(...) Želim si, da bi bilo vaše življenje boljše in manj žalostno od mojega: svoje otroke usmerjajte k vrlini, ker nam edino vrlina omogoča srečo, in ne denar; govorim iz izkušenj; vrlina je tista, ki mi je v mojih tegobah ponovno vrnila življenje; tako kot umetnosti se jih lahko zahvalim, da svojega življenja nisem končal s samomorom.

Beethoven, Heiligenstadt, 6. oktober 1802

AH, ZDELO SE MI JE NEMOGOČE, DA BI ZAPUSTIL TA SVET, PREDEN BI MU PREDAL VSE TISTO, KAR SEM ČUTIL, DA SE PORAJA V MENI ..

OPOROKA IZ HEILIGENSTADTA

Ta izvleček zelo dobro ponazarja to, da je sprejel odločitev, ki ga je transformirala: ostati, živeti naprej iz ljubezni do svoje umetnosti in do človeštva. In prav ta odločitev se začne odražati v njegovi glasbi, ki od tistega trenutka doživi preobrat.

... VRLINA JE TISTA, KI MI JE V MOJIH TEGOBAH PONOVRNO VRNILA ŽIVLJENJE; TAKO KOT UMETNOSTI SE JIH LAHKO ZAHVALIM, DA SVOJEGA ŽIVLJENJA NISEM KONČAL S SAMOMOROM ...

EROIKA – HEROJSKA SIMFONIJA

Vrnil se je iz Heiligenstadta z osnutki *Tretje simfonije*. Ta simfonija je bila popolna novost, ki je prekinila s tradicijo predhodnih simfonij – to se bile na določen način nadaljevalke Mozartovega ali Haydnovega sloga. Za protagonista te nove simfonije je vzel Napoleona Bonaparta, v katerem je videl nekoga, ki je podoben velikim rimskim konzulom.

Eden njegovih učencev je pripovedoval:

Bil sem prvi, ki je Beethovna seznanil z novico, da se je Napoleon razglasil za cesarja. Ko je to slišal, se je razjezil in zavpil: "Ta človek je navaden prostak! Zdaj bo poteptal vse človekove pravice, uklanjal se bo le svoji ambiciji; želel se bo dvigniti nad vse ostale in postal tiran!" Napotil se je proti svoji mizi, iz zvezka iztrgal list, ga raztrgal in ga koščke zabrisal na tla. Prvo stran je znova napisal in tedaj je simfonija prvič dobila naslov: Eroika.

Na svoj način sta bila ta Beethovnova čemernost, njegov jezljiv značaj, samo zunanji videz, nekakšna obramba človeka, ki so ga kalili življenjski udarci, lupina, zunanji del, ki je obdajal ekstremno senzibilnost in izjemno dojemljivo dušo, ki je lahko poslušala najsubtilnejše harmonije in jih pretočila v glasbo za ljudi, za njegove brate.

ROKOPIS NASLOVNE STRANI EROIKE

Pretekla so številna leta postopnega izgubljanja sluha, dokler ni nazadnje, v zadnji etapi svojega življenja skoraj popolnoma oglušel. Od 57 let življenja našega skladatelja je skoraj 30 let trpel zaradi postopne izgube sluha. V zadnjih letih je bila glasba vse intimnejša, izhajala je bolj iz notranjega poslušanja, iz potrebe duše samega skladatelja.

Vem, da se bodo vsi spomnili *Devete simfonije*, in na tem mestu bomo namenili nekaj vrstic njej, toda v zadnjih treh letih življenja, ki so bila zanj zelo razburkana tako družinsko kot tudi družbeno in finančno se je posvetil svoji resnični glasbeni zapuščini. Pri tem imam v mislih zadnje kvartete in sonate, pa tudi, med drugim njegovo *Slovesno mašo*.

Vem, da so kvarteti slabo poznani; toda gre za delikatno in zahtevno obliko skladanja za violončelo, violo in dve violini; za nekaj intimnega in hkrati izjemno močnega. V tem zadnjem obdobju je napisal več kvartetov, ki so bili zanj vrhunec njegovega notranjega dela (bil je že popolnoma gluhi), hkrati pa so prispevali k razvoju glasbe.

Glasba, ki jo je ustvaril v zadnjih letih življenja, je na določen način enigmatična, govori o prihodnosti. Govori na drugačen način, z drugačnim jezikom.

Omenil sem tudi, da so bila ta zadnja leta družinsko zelo boleča in tudi finančno zelo težavna.

Kot že rečeno, se je Beethoven postopoma vse bolj izoliral zaradi svoje gluhosti. Kolikor vemo, ni nikoli imel stabilnega ljubezenskega odnosa, ki bi mu omogočilo ustvariti družino in dom. V svojih zadnjih letih in po smrti enega od svojih bratov je posvojil svojega nečaka Karla, ki je osirotel, in tako na določen način poskusil ustvariti družinsko gnezdo. Toda ta nečak se je vdajal pijači ter poleg tega Beethovna oropal in ga zaničeval. Čeprav tudi drži, da je moral biti odnos s tem genijem zelo težaven.

Ena od anekdot ponazarja ta odnos:

Mesece pred Beethovnovno smrtjo se je njegov nečak Karl, ki so ga preganjali dolgovi, ki se je vdajal pijači in ki je leta živel v bolečih odnosih s svojim stricem, poskušal ubiti. Prodal je svojo uro, kupil dve pištoli, se odpeljal do Badna, kjer je sredi noči splezal na ruševine in tam pritisnil na sprožilec. Ena od pištola se ni sprožila, druga pa ga je površinsko ranila na sencih. Toda novica je bila za Beethovna strašanski udarec. Bil je pobit kot oče, ki je izgubil svojega najdražjega otroka.

KARL VAN BEETHOVEN

Zanj so to zelo težki trenutki. Toda krutost teh trenutkov se ne odraža v njegovi glasbi. Ena od značilnosti sodobne umetnosti je izražanje umetnikovega stanja ali razmer v svetu, v katerem živi, tega, kar doživlja, svojih bolečin, svojih

strahov, svoje tesnobe ... Ničesar od tega ni moč zaznati v Beethovnovi glasbi. On, gluhi in izoliran glasbenik, ne zahteva ničesar zase, temveč samo pusti, da mu šepetajo muze, pusti, da ga prevzame navdih, in zapisuje tisto, kar sliši v svoji notranjosti. Menim, da je to odraz njegove izjemne ljubezni in velikodušnosti, saj je pustil ob strani nečimrnost umetnika in svoje osebne bolečine ter iz glasbe izoblikoval kanal nečesa, česar ni moč izraziti z besedami, nečesa lepega, kar presega vsakodnevne prijetljaje. V tem je njegova veličina. To je njegova filozofija.

Nazadnje in za zaključek, povejmo še nekaj o delu, zaradi katerega je požel svetovno slavo: *Deveta simfonija*. Dobro, dejansko, zadnji stavek *Devete simfonije*.

Zakaj je to delo tako pomembno? Zato, ker je to hvalnica bratstvu.

Simfonije so bile v Beethovnovem času skladbe, ki so bile vedno instrumentalne in imele natančno opredeljeno obliko. Beethoven pa je prelomil s celotno tradicijo glede oblike in ustvaril simfonijo z zborom na koncu, ki prepeva o bratstvu med ljudmi, o enakosti, o bratstvu brez razlikovanja.

In to si prav tako zasluži refleksijo, saj vidimo, da oblika, ki ne izraža nečesa, ni več uporabna, zato genij, ki ve, kaj želi izraziti, a nima formalne oblike, da bi to lahko izrazil, ustvari novo obliko, ki omogoča, da se izrazi ta esenca. To je še ena od teh premis filozofske umetnosti: oblika je rezultat lepote, ki se želi izraziti. In ne obratno.

NAVDIHUJOČE DELO

V resnici je Beethoven za oblikovanje te ideje potreboval čas. Bil je zelo deloven, za razliko od Mozarta, ki je že slišal dovršena dela in jih samo "prepisal" v note. Beethoven je glasbo oblikoval, počakal, da dozori, neutrudno je delal, dokler mu ni uspelo izraziti tega, kar je želel. To je primer teme zadnjega dela *Devete simfonije*. To temo je že uporabil skoraj nespremenjeno v nekem delu napisanem leta 1808, 16 let, preden je zapisal *Deveto simfonijo*. In v kateri se v končnem delu za zbor pojavi ta zelo znana tema.

Toda o čem govori besedilo zadnjega dela Devete simfonije?

*O, bratje, nikar teh zvokov,
temveč vse bolj milo pesmico zapojmo,
in vse bolj radostno!*

Radost!

*Radost, od Boga nam dana
hčerka ti Elizijaska!*

*V tempelj, kjer si nam prižgana,
stopamo, božanstvena!*

Združil čar nam tvoj bogat je,

kar razbil je kruti čas;

vsil ljudje ljudem so bratje,

če jim ti zvedriš obraz.¹

Gluh, samotni glasbenik, čigar družina so bili le njegovi bližnji prijatelji, ki poje hvalo radosti, ki jo poraja bratstvo. Človek, ki vidi, da smo vsi ljudje bratje.

Ne strinjam se z nekaterimi dirigenti ali interpreti, ki zanemarjajo tista večna dela, rekoč, da ne prinašajo več ničesar, da so bila že tolikokrat interpretirana, da nimajo več ničesar originalnega. Zatrjujejo, da je to treba spremeniti in prepustiti mesto novim idejam. Po mojem mnenju je mogoče vedno odkriti nekaj novega v tem, česar se je dotaknila roka večnega. In številna Beethovnova dela so takšna, dotaknila se jih je roka večnega, so plod navdiha, ki govori o resničnem, vendar zelo vzvišenem svetu. Vedno lahko odkrijemo nekaj novega, saj gremo lahko vedno še globlje ter tako odkrivamo vse več plasti, vse več draguljev. V nasprotnem primeru bi zanikali razvoj, zanikali bi to, da lahko odkrijemo nekaj novega ob vsaki zori, v vsaki pesmi, v vsaki gesti, v vsaki glasbi.

Opomba

¹Prevod Ode radosti prevzet na tej povezavi: https://sl.wikipedia.org/wiki/Oda_radosti

Bibliografija

Reverter, Arturo y Stapells, Victoria (2020). Beethoven: un retrato vienés. Valencia, Tirant Humanidades.
Massin, Jean y Brigitte (1987). Ludwig van Beethoven. Madrid, Ediciones Turner.
Trías, Eugenio (2012). El canto de las sirenas. Barcelona, Galaxia Gutenberg.
Roso de Luna, Mario (1915). Beethoven teósofo. Madrid, Editorial Eyras.
Sonneck, Oscar George (2020). Beethoven contado a través de sus contemporáneos. Madrid, Alianza Música.

Že samo bežen vpogled v Beethovno življenje nam daje slutiti, da je šlo za zelo gorečega filozofa. To je bil človek, ki je iz svoje velike preizkušnje naredil stopnišče, vzpenjajoče se proti najlepši in najsilovitejši glasbi. Kadar pomislim nanj, ne vidim samo zlovoljneža, temveč vidim nekoga, ki je svoje življenje napolnil s herojstvom in ki se je transformiral s premagovanjem vseh svojih preizkušenj iz globoke ljubezni do glasbe in človeštva.

Beethovnova življenjska zgodba opisuje mitološki boj človeške duše, ki presega vsakršno zunanjo oviro in notranjo pomanjkljivost na njeni poti proti združitvi z Božanskim. To je resnična filozofska pot. 🕊️

VSAKODNEVNI HEROJ

DELIA STEINBERG GUZMÁN

Med številnimi stvarmi, ki niso več v modi, je herojstvo oziroma herojski odnos do življenja. Heroje najdemo le še v knjigah, in to niti ne toliko v zgodovinskih, temveč predvsem v fantastijskih zgodbicah za otroke, ki se zabavajo ob prigradah herojev iz filmov ali knjig, vse dokler se ne pojavi dežurni psiholog, ki pravi, da takšne zgodbe slabo vplivajo na otrokov umski razvoj.

Toda kljub tem "modnim zapovedim" nam bogata knjiga življenja ponuja veliko več herojstva, kot smo pripravljeni priznati. Ne gre za velike osebnosti, tiste, ki kljub sencam kritik, podžganih z zavistjo, še naprej vztrajno sijajo s svojo lastno lučjo. Ne. Gre za majhne, vsakodnevne heroje, ki uresničujejo prava herojska dejanja in vlagajo titanske napore, čeprav so samo navadni ljudje.

Vsakdo ima svoja merila. Vsakdo ima svoje občutke in svoje ideje, vsakdo ima svoje sanje, svoje ambicije. Vsakdo si želi spremeniti, izboljšati svet in ga zapustiti malo boljšega, kot je bil pred njegovim prihodom nanj ... In tukaj, v vsakem človeku, z vsemi temi značilnostmi je vsakodnevni heroj, ki si na vso moč prizadeva, da bi uresničil več ali manj od naštetega.

Če bi nek nadarjen pisatelj zbral zgodbe teh anonimnih posameznikov in jih pretočil v besedno obliko, bi te osebe postale heroji in njihove zgodbe herojstva, ker bi znal poudariti vrednost vsake izkušnje, herojsko dejanje vsakega trenutka.

**MED ŠTEVILNIMI STVARM, KI NISO VEČ V MODI,
JE HEROJSTVO OZIROMA HEROJSKI ODNOS DO
ŽIVLJENJA.**

Ko je klasična filozofija povelečevala heroje – in s tem vsem omogočila, da so jih prepoznali kot take – se ni opirala le na bojne podvige ali na tista dejanja, pri katerih so se heroji izkazali s svojimi psihičnimi ali telesnimi zmožnostmi. Tako v besedah številnih filozofov slutim tih in diskreten klic k posnemanju teh herojev v vsej običajnosti svojega življenja, na tem bojnem polju, ki ga je – zakaj pa ne – usoda namenila vsakomur med nami.

Herojski odnos do življenja se ne konča z eno bitko ali z eno težko okoliščino, iz katere smo prišli kot zmagovalci. Zato govorimo o SMISLU celotnega ŽIVLJENJA in ne o eni sami življenjski priložnosti. Smisel življenja je kot glavna cesta, kot pot z bolj ali manj zahtevnimi stezami, ki vodi do nekega cilja.

Herojstvo je torej v tem, da na vsak dan, na vsako dejanje gledamo kot na preizkušnje, pri katerih uporabimo vse svoje moči – od tistih fizičnih pa do subtilnih moči svoje duše in

inteligence. Včasih bomo padli, a ne glede na to, kolikokrat pademo, tolikokrat bomo tudi ponovno vstali ... Mar v sebi še vedno ne čutimo heroja? Naredimo prostor zanj in videli bomo, da bo rasel kot steber v naši lastni notranjosti.

To je klic k herojstvu – biti drugačen, biti boljši, biti jasen, biti pošten in biti razumen v imenu naravne filozofije, medtem ko svet drvi v pogubo zaradi ozkoglednosti in neznanja. 🏛️

HEROJSTVO JE TOREJ V TEM, DA NA VSAK DAN, NA VSAKO DEJANJE GLEDAMO KOT NA PREIZKUŠNJE, PRI KATERIH UPORABIMO VSE SVOJE MOČI – OD TISTIH FIZIČNIH PA DO SUBTILNIH MOČI SVOJE DUŠE IN INTELIGENCE.

E NE JE VO

PSIHOLOŠKO POTOVANJE

ORIANA SIPALA

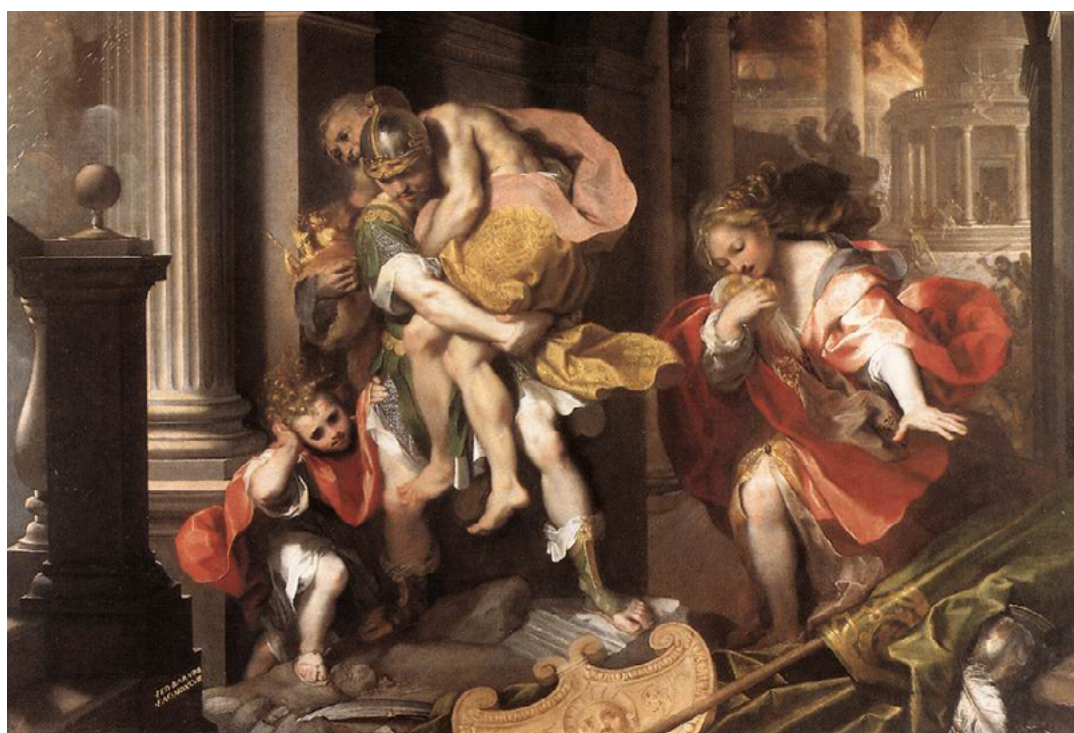
Miti vedno razkrivajo pomene, ki presejajo fantazijsko dogajanje, v katerem se prepletajo zgodbe bogov, junakov in smrtnikov. Če beremo med vrsticami, lahko v njih odkrijemo veliko naukov. Mit o Eneju je ena od zgodb, ki izstopajo zaradi svoje presenetljive povezave s sedanostjo. Predaja nam pomembno lekcijo o pogumu in moči, ki sta tako zelo potrebna v težkih časih, v katerih danes živimo.

Če pogum res pomeni "nositi srce na dlani", Eneju te lastnosti zagotovo ni manjkalo. Trojanski junak, čigar usoda je bila postaviti temelje Rima, je simbol poguma in zgled, ki si zasluži našo pozornost. Spopadel se je s številnimi ovirami, poznal je strah, negotovost in bolečino; a se ni vdal, temveč bojeval še naprej. Doživel je številne izgube in se celo soočil s smrtjo, a se je iz svojih neuspehov učil, sprejel svojo usodo in zaobljubil, da jo bo izpolnil, kljub naporom, ki jih je ta zaobljuba prinesla za sabo.

Njegove pustolovščine, zbrane v Vergilovi Eneidi, se začnejo s padcem Troje, ki jo porazijo Grki. Enej, sin boginje Venere in smrtnika Anhisa, kaže veliko moč že od prvih tragičnih trenutkov, ko njegovo ljubljeno mesto izginja pod uničujočim ognjem. Njegova moč se izraža tako v obliki kljubovanja sovražniku kot tudi v obliki sprejemanja. Enej sprejme poraz in ga prepozna

kot potrebno fazo svojega obstoja, hkrati pa se prek te izkušnje prerodi, prav tako kot je usojeno, da bo iz trojanskega pepela nastalo novo mogočno mesto. Ogenj ima veliko obnovitveno moč: uničuje staro, da lahko nastane nekaj novega. Enej se tako odzove na nesrečo ob izgubi doma, prijateljev in ljubljene Kreuse; na rame si oprta očeta Anhisa in se skupaj s tistim, kar je ostalo od Troje in Trojancev, pripravi na soočenje z nevarnostmi morja in številnimi težavami, ki ga ločujejo od njegove "obljubljene dežele".

Morje, ki je tako nestabilno kot svet čustev, ni bilo vedno naklonjeno izgnanim junakom. V prvem spevu je zapisano, da je kralj Eol, na prošnjo boginje Junone, ki je sovražila Trojanca, izpustil divje vetrove, ki jim je vladal: Vzhodnik, Jug in Zahodnik. Ti so povzročili divjo nevihto, ki je resno

E NEJEV BEG IZ TROJE V PLAMENIH (FEDERICO BAROCCI)

ogrozila življenje nesrečnih mornarjev. Na srečo pa se je pravočasno vmešal Neptun, gospodar oceanov, ki je ponovno vzpostavil mir in omogočil Trojancem, da varno priplujejo do libijske obale. Naučiti se obvladovati čustva je potrebno zato, da se lahko zasidramo v varno pristanišče. Če se čustva razvijejo v nevihto, postane brodolom neizogiben – kot padec duše, ki jo prevzame nek zelo nagonski del. Platon v mitu o krilati kočiji pripoveduje, da ima voz, ki predstavlja racionalni del naše duše, težko nalogo, da se spopade z dvema konjema, ki sta alegorija čustvenega in nagonskega dela človeka. Od nas je odvisna odločitev, ali bomo nadzor nad svojo dušo zaupali razsvetljenemu delu sebe, kočijažu, ki nam lahko omogoči, da se dvignemo proti najvišjim vrednotam, ali pa impulzivnejšemu delu, ki nas lahko potegne navzdol.

Na severnoafriški obali se za Eneja in njegove tovariše začne nova dolga pustolovščina. Tu junaki uživajo v gostoljubju Dido, mogočne vladarice Kartagine. V znak miru in dolgoletnega zavezništva jim čudovita kraljica ponuja vse, od najbogatejših dežel do prestižnih daril. Toda Enej ima najdragocenejše darilo: brezpogojno ljubezen kraljice Dido.

Zaljubljenca sta se nekaj časa predajala številnim užitek. Veličastna trojanska vojska, ki naj bi kraljevala Kartagini, je bila tako skorajda prepuščena sama sebi, dokler nekega dne ni prispel pred Eneja bog Merkur, ki ga je poslal Jupiter, da bi ga opomnil na njegovo poslanstvo. Trojanskemu junaku se nato povrne razsodnost in odloči se, da se vrne v Italijo. Ta odločitev pa ni ugajala kraljici Dido, katere ljubezen se je spremenila v neusmiljeno sovraštvo. Obupana in zaslepljena žalostna kraljica prekolne Eneja, priseže, da se bo maščevala, in si na koncu vzame življenje. Enej pa se mora, tako kot vsa človeška bitja, pokoriti svoji usodi, kajti moč pomeni tudi to, da moramo imeti vedno v mislih, kdo smo, in ravnati v skladu s svojim pravim jazom, kljub možnim življenjskim preobratom. Brezčasna Platonova učenja se tu zopet prilegajo kot rokavice. V odlomku dialoga Menon, nam grški filozof pravi, da vedeti pomeni spominjati se. Duša človeka je nosilec vrojenega znanja, na katero pa smo pozabili. Naša naloga je, da se spomnimo, kar naša duša globoko v sebi že ve: kdo smo in kam gremo. Le če se spomnimo, lahko svojo pot začnemo znova, z odločnostjo in zavestno.

SREČANJE DIDO IN ENEJA (NATHANIEL DANCE-HOLLAND)

Trojanski junak v svoji odisejadi naleti na številne druge ovire. Enej in njegovi tovariši spoznajo lakoto, razprtijo, smrt, strah in revščino. V pokrajinah Lacija, ko že skorajda vzpostavijo temelje nove civilizacije, pa jih čaka najtežja preizkušnja: vojna proti Rutulom in njihovemu kralju Turnu. Dolg, nasilen in izčrpavajoč spopad, je imel svojega dvojnika tudi med bogovi. Zlobna Junona, ki v resnici nikoli ni prenehala preganjati Eneja, z neba podpira Turnovo stran. Po drugi strani pa boginja Venera poziva nepristranskega Jupitra, naj izpolni usodo njenega ljubljene sina.

Na te božanske sile, med katerimi se vname spor in ki ob pomembnih dogodkih zavzamejo določeno stran, lahko gledamo kot na psihološke arhetipe, ki so zmožni sprožiti

VENERA DAJE ENEJU OROŽJE (JEAN CORNU)

dolge, nasilne in izčrpavajoče notranje konflikte. Poglejmo torej, kaj predstavlja vsak izmed njih.

Junona, mogočna kraljica Olimpa, je sovražila Trojance zaradi njihovih dejanj iz daljne preteklosti. Ena izmed med njimi je bila povezana s Trojancem Parisom, ki je bil imenovan za razsodnika pri izboru najlepše izmed boginj – Venere, Atene in Junone. Z izbiro Venere je Paris vzbudil sovraštvo ostalih dveh boginj, ki sta obljubili maščevanje. Junona pa je sovražila Trojance tudi zato, ker je njen nezvesti mož, Jupiter, ki ga je prevzela lepota mladega Ganimedea, sina trojanskega kralja, ugrabil in odpeljal mladeniča na Olimp, kar je povzročilo ljubosumje njegove žene.

Ta boginja torej predstavlja zamero, našo težnjo, da se oziramo v preteklost, v katero smo zasidrani in ki nam ne omogoča napredovanja. Junona je preteklost z vsemi svojimi strahovi, napakami in obžalovanji. Nasprotno pa je Venera, ki nenehno ščiti svojega sina Eneja, prihodnost. Prihodnost, v katero je imel ta pogumni Trojanec vpogled in ki jo je spoznal, še preden se je ta izpolnila. Prihodnost, ki je več kot le trenutek v času. Je namera, projekcija nas samih k temu, kar želimo biti in kar želimo zgraditi. Ni naključje, da je bila Venera v rimski mitologiji boginja ljubezni in plodnosti. Ljubezen, gonilna sila narave, omogoča evolucijo proti prihodnosti; plodnost pa po drugi strani omogoča ohranjanje generacij in s tem prihodnosti.

Nazadnje pa se v Eneidi kot nepristranski razsodnik pojavi Jupiter, kar je v nasprotju s poseganjem bogov v usodo smrtnikov. Kralj Olimpa, simbol človeškega razuma, ne zagovarja ne ene ne druge strani in ne podpira niti zamere niti nagona po zaščiti – ker je razum bolj vzvišen od katere koli strasti in lahko vodi dušo z ravnovesjem in doslednostjo. Na razum, notranji plamen, ki nas razsvetljuje, se lahko obrnemo, kadar smo zgrešili pot ali pa smo se znašli sredi nevihte. Njegova svetloba nam omogoča, da si ob srečanju s tegobami povrnemo moči in najdemo svoj veličastni Rim, tako kot ga je svojčas našel Enej. 🏛️

TEČAJ PRAKTIČNE FILOZOFIJE

PREDSTAVITVENO SPLETNO PREDAVANJE: TOREK, 19. 1. 2021, OB 20H

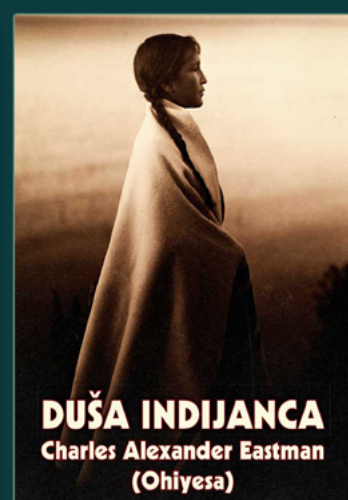
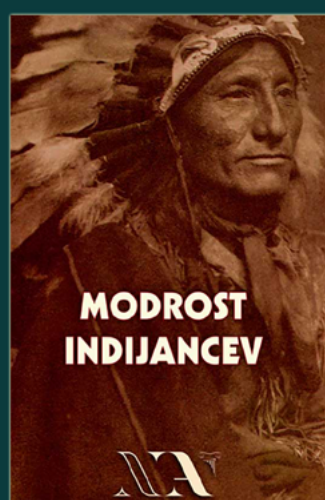
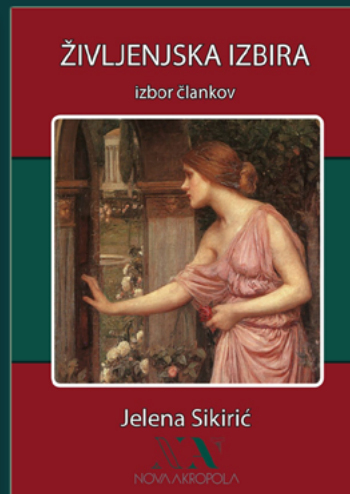
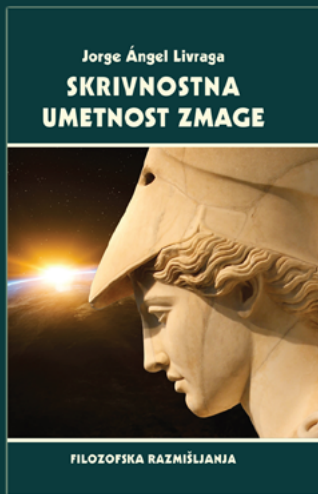
KLIKNI ZA INFORMACIJE IN PRIJAVE

SAKRALNA ARHITEKTURA

KRATEK TEČAJ, 29. 1., 5. 2., 12. 2. 2021 OB 18:00

KLIKNI ZA INFORMACIJE IN PRIJAVE

*Ob prazničnem decembru
vam ob nakupu dveh knjig tretjo podarimo!*

**OGLEJ SI NASPLETNI STRANI:
NAŠE KNJIGE ~ NAŠE REPLIKE**

**HEROJ JE TISTI, KI JE POSVETIL SVOJE ŽIVLJENJE
NEČEMU, VEČJEMU OD SEBE.**

JOSEPH CAMPBELL